

بررسی تطبیقی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت در میان مردم شهرهای همدان و یاسوج

سیده معصومه حسینی اخگر* ، اسماعیل بلالی** ، مریم مختاری***

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۸/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۱۷

چکیده

عوامل مؤثر بر امنیت در دوران معاصر دستخوش تغییر گردیده است. این تحقیق عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی در شهرهای یاسوج و همدان را بررسی کرده است. اعتماد اجتماعی و دین‌داری از تأثیرگذارترین عوامل مؤثر محسوب شده‌اند. بررسی فرضیات با استفاده از مدل رگرسیون چندمرحله‌ای و در بین نمونه ۷۵۰ نفری از شهروندان ۱۸ سال به بالا نتایج ذیل را در برداشته است:

در بررسی ابعاد امنیت، احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت در شهر، در همدان بیشتر از یاسوج است. اما احساس امنیت اقتصادی و احساس

hoseini_918@yahoo.com

alali_e@yahoo.com

mokhtari1380@yahoo.com

* کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه یاسوج (نویسنده مسئول).

** دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه بوعلی سینا همدان.

*** دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه یاسوج.

امنیت جانی در شهر، در یاسوج بیشتر از همدان است. ارتباط بین دین‌داری و امنیت سیاسی، امنیت در شهر و امنیت اقتصادی در هر دو شهر تأیید شد، ارتباط اعتماد تعمیم‌یافته با احساس امنیت سیاسی و اقتصادی نیز در هر دو شهر تأیید شد و در همدان رابطه قوی‌تری را نشان می‌دهد. اعتماد به مراجع رسمی در یاسوج با هر چهار بُعد احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی‌دار قوی برقرار کرده است.

رابطه اعتماد به مراجع غیررسمی با همه ابعاد امنیت در یاسوج معنی‌دار است ولی در همدان تنها با ابعاد احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت در شهر رابطه خیلی ضعیف برقرار کرده است. رابطه اعتماد به دوستان و احساس امنیت در شهر، امنیت اقتصادی و امنیت سیاسی در یاسوج معنی‌دار است، اما در همدان این نوع اعتماد تنها با ابعاد احساس امنیت در شهر و امنیت سیاسی معنی‌دار است و این رابطه در همدان ضعیف‌تر است.

واژه‌های کلیدی: امنیت، احساس امنیت، اعتماد، امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی

مقدمه و بیان مسئله

امنیت و احساس امنیت مفاهیم تازه‌ای در علوم اجتماعی و روانشناسی نیست. بلکه از گذشته‌های دور همواره مورد توجه مردم و دولت‌ها بوده است. اگرچه در گذشته تنها مفهوم سخت‌افزاری امنیت مورد توجه دولت‌ها بوده است، اما امروزه با پیشرفت و توسعه تکنولوژی‌های جدید و مهاجرت مردم به سوی شهرها و سکونتگاه‌های جدید شهری از قبیل شهرک‌ها و حواشی شهرها، ابعاد جدیدی از امنیت بروز و ظهور یافته است. هجوم افراد به شهرها، مسائل جدیدی را برای شهروندان فراهم ساخته است؛ از جمله سبک زندگی شهری متفاوت باعث بروز مسائل جدیدی از قبیل مشارکت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی شده است.

رجبی پور به نقل از واثقی می‌نویسد: "مفهوم امنیت را می‌توان به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع و به مخاطره نیفتادن این حقوق و آزادی‌ها و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری، فقر و حوادث غیرمترقبه و در کل هر عاملی که آرامش انسان را از بین ببرد؛ تعریف نمود" (رجبی پور، ۱۳۸۲: ۱۱). از امنیت اجتماعی تعاریف متعدد ارائه شده است برخی گفته‌اند امروزه مفهوم امنیت از نظم صوری و ظاهری در اجتماع و تنها به معنی فقدان جرائم و تخلفات فراتر رفته و شامل موارد و مصادیقی از نظر روحی، اخلاقی، بهداشتی، اقتصادی و بالاخره ایجاد ثبات و نظم واقعی و معقول در اجتماع شده است که از آن به امنیت اجتماعی تعبیر می‌شود (منصور نژاد، ۱۳۸۳: ۸). در منبع دیگر آمده است که امنیت اجتماعی حمایت فرد و خانواده‌اش در مقابل بیچارگی‌ها و بدبختی‌های اقتصادی یا شخصی مانند تأمین سلامت و زندگی با اطمینان خاطر است و درنهایت این قسم از امنیت بدین نحو تعریف شده است: آرامش و آسودگی که جامعه برای اعضای خویش فراهم می‌کند. ویژگی این گونه امنیت آن است که جامعه مسئول به وجود آوردن آن است به طوری که یکی از اهداف و وظایف جامعه برقراری امنیت است (همان). احساس امنیت اجتماعی همان احساس آرامش و اطمینان خاطر افراد در حفظ و ایمنی ارزش‌های مادی و معنوی آنان از خطرات گوناگون است. که این ارزش‌ها می‌تواند باورها، آزادی‌های فردی و جمعی یا نیازهایی چون اشتغال، امید به آینده، مسائل بهداشتی و یا مسائل دیگر باشد (پور بافرانی، ۱۳۸۷: ۲۶).

احساس امنیت به‌عنوان یک متغیر اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعدد اجتماعی و فردی قرار بگیرد. از جمله عواملی که بر احساس امنیت اجتماعی در یک جامعه تأثیر می‌گذارند، می‌توان به نابرابری اجتماعی، میزان سرمایه اجتماعی در دسترس، مشارکت، پایداری به ارزش‌های مشترک، اعتماد اجتماعی و عوامل زمینه‌ای مثل جنسیت، سن، نوع خانواده و ... اشاره کرد (گروسی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱-۳۰). امنیت شرط بقاست. امنیت در بسیاری از نظریه‌ها و پژوهش‌های روان‌شناسی،

جامعه‌شناسی، علوم سیاسی و مدیریت از جمله فروم^۱ (۱۹۴۱)، آلپرت^۲ (۱۹۶۱)، هورنای^۳ (۱۹۳۷)، مازلو^۴ (۱۹۴۲)، لینگ^۵ (۱۹۸۴)، مورز^۶ (۱۹۸۰)، لوه^۷ (۱۹۷۸)، لوچیانی^۸ (۱۹۸۹)، ولفرز (۱۹۶۲)، بوزان (۱۹۹۱) و ماندل (۱۹۹۴) و... به‌عنوان مهم‌ترین و بنیادی‌ترین نیازهای انسان اشاره شده است (دلاور و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۰-۴۹). اریک فروم (۱۹۴۱) سائق امنیت‌جویی را یک سائق جهانی معرفی کرده و می‌گوید ناامنی رابطه تنگاتنگی با زندگی انسان و حتی موجودیت او دارد. مازلو (۱۹۴۲) نیز در تئوری انگیزش خود با طبقه‌بندی سلسله‌مراتب نیازها امنیت را پس از نیازهای فیزیولوژیکی در ردیف دوم اهمیت قرار دارد و ارضای آن را برای گذار به سلسله‌مراتب بالاتر ضروری می‌داند.

گزارش شاخص کیفیت زندگی، امنیت را در کنار شاخصه‌ای دیگر نظیر آزادی، سلامتی، زیربنای اقتصادی و ... به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین معرف‌های کیفیت زندگی معرفی می‌کند (باباخانی، ۱۳۸۸: ۲). دنیای امروز به‌زعم گیدنز^۹ دنیای سرشار از مخاطره است که در آن انسان‌ها در جستجوی امنیت و احساس ناشی از آن هستند و بر این اساس اهداف و برنامه‌های خود را دنبال می‌کنند. اما این احساس امنیت برحسب سایر شرایط اجتماعی می‌تواند متغیر باشد. همواره یکی از مشکلات جوامع بشری نیز احساس فقدان امنیت و نداشتن امنیت اجتماعی بوده است. اغلب کتب معتبر تاریخی مستقیماً یا تلویحاً به ناامنی‌های موجود در تاریخ ایران اشاره کرده‌اند. پیمان در کتاب ایران، ناامنی و بی‌ثباتی پایدار، دیرپاترین و مبنایی‌ترین عامل مزاحم در تحولات تکاملی

-
1. Fromm
 2. Ilport
 3. Horney
 4. Masslow
 5. Laing
 6. Morz
 7. Louw
 8. Luciani
 9. Giddens

جامعه ایران از بدو تاریخ تاکنون را نامنی و بی‌ثباتی حاکم بر شرایط زیست اجتماعی ایرانیان دانسته است. وی معتقد است امنیت پایدار که مهم‌ترین پیش‌شرط برای فراهم آوردن عوامل پیشرفت و توسعه است، در بیشتر ادوار تاریخی ایران تحقق نیافت و به‌زعم تحول شرایط و تغییر عوامل، نامنی و بی‌ثباتی به یک وضعیت غالب و پایدار تبدیل گردید.

عوامل مهم ایجاد نامنی و بی‌ثباتی در زندگی جمعی مردم ایران متعددند، از جمله شرایط اقلیمی، سرزمین خشک و کم‌آبی و در نتیجه بروز قحطی‌های متوالی و حملات و غارت‌های طوایف و اقوام چادرنشین و دامدار به عنوان دو عامل مهم یکی طبیعی و دیگری اجتماعی در ایجاد نامنی و بی‌ثباتی مؤثر بوده‌اند (پیمان، ۱۳۸۴: ۹). سریع‌القلم نیز تأکید دارد که نامنی در حوزه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در اکثر مردم روحیه دوگانه ایجاد کرده است (سریع‌القلم، ۱۳۷۸: ۳۴). جوامع جدید و در حال توسعه با پدیده شهرنشینی گسترده موجبات بروز کاستی امنیت در افراد را فراهم آورده‌اند و آن‌ها را در معرض خطرات و زیان‌های عدیده‌ای قرار داده‌اند، جامعه در حال گذار در برخورد با مدرنیته رسانه‌ای و ناقص دچار عوارض شیء سروری، لذت‌گرایی و اشکال گوناگون آنومی در حوزه ارزش‌هاست. بنابراین، افراد در ابعاد امنیت جان، مال، شغل، امنیت عاطفی و اخلاقی، آسیب‌پذیر گشته‌اند (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۲۶).

نتیجه نظرخواهی مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران (ایسپا) مبین آن است که ۸۱ درصد از ایرانیان به‌گونه‌ای احساس نامنی می‌کنند (نبوی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱-۱۰). عدم امنیت یا احساس نامنی می‌تواند عوارض و ضایعات روان‌شناختی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سیاسی برجا گذارد. از نظر گرابوسکی^۱، احساس نامنی ممکن است اثرات درازمدتی بر کیفیت زندگی و بهروزی اقتصادی و اجتماعی داشته

باشد (Grabosky, 1995). امنیت قضایی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی یا به عبارت دیگر حاکمیت نظم و قانون موجب امید به آینده و در نتیجه موجب رشد، فعالیت، تلاش و خلاقیت انسان می‌گردد. این ویژگی از شرایط و لوازم ضروری هرگونه رشد و توسعه اقتصادی است (رضاقلی، ۱۳۸۷: ۱۷). در این بین مقایسه احساس امنیت در دو شهر یاسوج و همدان مسئله مورد توجه تحقیق حاضر است. مقایسه احساس امنیت در این دو شهر از آن جهت یک مسئله قابل پژوهش است که این دو شهر دارای تفاوت در قدمت شهرنشینی هستند. شهر یاسوج نسبت به شهر همدان یک شهر نوپاست که البته از یک بافت قومی یکپارچه که بیانگر تجانس فرهنگی است تشکیل شده است. ویژگی‌هایی چون شیوه زیست عشایری، خویشاوندگرایی و احساس تعلق به گروهی خاص و تحصیل امنیت فردی از طریق وابستگی به یک قوم، بافت منسجم و یکپارچه همچنان در یاسوج حفظ شده است و این مسئله عواقب اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و حتی امنیتی فراوانی را به دنبال داشته است.

همچنین یاسوج از جمله شهرهایی است که با پدیده شهرنشینی تازه روبه‌روست و به‌زعم آنتونی گیدنز زندگی مدرن نظام اجتماعی سازمان‌یافته سنتی را به هم زده و هویت‌های محلی را از هم‌گسسته است. همدان به‌عنوان اولین پایتخت ایران یکی از قدیمی‌ترین شهرهای ایران است و به دلیل مجاورت با استان‌های ترک و کردنشین از تنوع قومیتی برخوردار است و انسجام فرهنگی که در یاسوج قابل مشاهده است در همدان دیده نمی‌شود. کلاهیچیان در مقاله راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی (صفحه ۱۵۴) اشاره می‌کند: نتیجه نظرخواهی مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران ایسپا مبین آن است که ۸۱ درصد از ایرانیان به‌گونه‌ای احساس ناامنی می‌کنند (نبوی و همکاران، ۱۳۸۰: ۱۰-۱۱) همچنین تحقیقات انجام‌شده پیرامون احساس امنیت بیانگر پایین بودن احساس امنیت اجتماعی در ایران است. اما این میزان ارائه‌شده یک‌میزان کلی از احساس امنیت در ایران است. حال آنکه در ایران قومیت‌های گوناگون در کنار هم با

بررسی تطبیقی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت ... ۴۱

بافت اجتماعی متفاوت زندگی می‌کنند. جدول ذیل گویای برخی شاخص‌ها و اطلاعات است که ضرورت مطالعه را تبیین می‌کند.

جدول ۱- رتبه استان‌ها بر اساس شاخص‌های مختلف

ردیف	عنوان شاخص‌ها	رتبه همدان	رتبه یاسوج
۱	سطح توسعه‌یافتگی	۲۱	۲۷
۲	برخوردارگی از سلامت	۱۰	وخیم
۳	شاخص‌های زیربنایی و اجتماعی	۱۷	۱۹
۴	شاخص‌های توسعه	۱۲	۲۴
۵	سرمایه اجتماعی	۱۶	۵
۶	سطح توسعه	۱۶	۲۰
۷	رتبه توسعه اقتصادی-اجتماعی	نسبتاً توسعه یافته	کمتر توسعه یافته

منبع: امینی و دیگران (۱۳۸۵)، حسینی و اسکندری (۱۳۷۶)، عبدالمهی و موسوی (۱۳۸۶) و فطرس و بهشتی فر (۱۳۸۵)

موج اول پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان (۱۳۸۱) نشان می‌دهد که احساس امنیت و آزادی در یاسوج ۴۴ درصد و در همدان ۲۷,۵ درصد است. اما گزارش‌های منتشرنشده نیروی انتظامی در سال‌های ۸۵ و ۸۷ روند معکوسی را نشان می‌دهد که احساس امنیت بالاتری را در شهر همدان گزارش می‌کند. پژوهش حاضر با نگاهی جامعه‌شناختی سعی در جستجوی علل و مکانیزم‌هایی دارد که میزان احساس امنیت اجتماعی در دو شهر یادشده تبیین کرده و به شرح و تفسیر نتایج آن پردازد.

پیشینه نظری

بررسی پیشینه نظری نشان می‌دهد که در این زمینه تحقیقات متعددی صورت گرفته است:

- رشیدی (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «بررسی رابطه بین سبک زندگی و احساس امنیت زنان در بین زنان ۱۵-۳۹ ساله شهر تهران» به بررسی این موضوع پرداخته است. هدف بررسی احساس امنیت در میان زنان است. مهم‌ترین فرضیه‌های تحقیق در ارتباط با میزان تأثیر متغیرهایی مانند سن، وضعیت تأهل، تحصیلات، طبقه اجتماعی و... بر متغیر احساس امنیت است. تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سبک زندگی در بسیاری موارد واریانس احساس امنیت را تبیین کرده است. همچنین طبقه اجتماعی واریانس احساس امنیت اقتصادی را تبیین کرده است. رابطه سن و وضعیت تأهل با احساس امنیت نیز معنادار و قابل ملاحظه است (رشیدی، ۱۳۸۶)

- آقایی (۱۳۸۶) در تحقیق با عنوان «بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی، مطالعه موردی شهر اصفهان» به بررسی موضوع پرداخته است. هدف این تحقیق بررسی تأثیر رسانه‌ها بر احساس امنیت اجتماعی است. مهم‌ترین فرضیه‌های تحقیق در ارتباط با میزان تأثیر متغیرهایی مانند کمیّت و کیفیت استفاده از رسانه‌ها، استفاده از رسانه‌های داخلی و خارجی، انحصاری بودن رسانه‌ها، میزان وابستگی به رسانه‌ها و استفاده از اینترنت بر احساس امنیت اجتماعی است. مهم‌ترین یافته‌های تحقیق نشان داده است که بین میزان توجه و اعتماد به رسانه‌های داخلی و احساس امنیت اجتماعی رابطه مثبت و با سطح معناداری بالا وجود دارد. همچنین بین میزان توجه و اعتماد به رسانه‌های داخلی و ابعاد مختلف احساس امنیت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، اما رابطه معناداری بین میزان توجه و اعتماد به رسانه‌های خارجی وجود ندارد (آقایی، ۱۳۸۶).

- باباخانی (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در سطوح خرد و کلان» که بین شهروندان ساکن در ۲۴ محله تهران انجام شد، به بررسی

این مسئله پرداخته است. هدف بررسی کشف عوامل جامعه‌شناختی تأثیرگذار بر احساس امنیت در سطح خرد و کلان است. مهم‌ترین فرضیه‌ها در ارتباط با میزان تأثیر متغیرهایی مانند سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، احساس آنومی، سابقه قربانی شدن، نگرش به پلیس و پایگاه اقتصادی-اجتماعی بر متغیر احساس امنیت است. تجزیه و تحلیل نتایج نشان می‌دهد که دو عامل احساس آنومی و سرمایه اجتماعی تأثیرگذارترین عوامل بر احساس امنیت مالی هستند (باباخانی، ۱۳۸۸).

- کامران و شعاع برآبادی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی امنیت شهری در شهرهای مرزی، مطالعه موردی شهر تایباد» به بررسی این مسئله پرداخته‌اند. هدف، بررسی میزان امنیت اجتماعی و عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر تایباد به عنوان الگویی از شهرهای مرزی است. مهم‌ترین فرضیات تحقیق عبارت‌اند از: سرمایه اجتماعی (عوامل پیوند محله‌ای)، عملکرد رسانه‌ها، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و نقش نیروی انتظامی. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که عواملی نظیر سرمایه اجتماعی، اوضاع فیزیکی و اجتماعی شهر، عملکرد رسانه‌ها، نقش نیروی انتظامی، پایگاه اجتماعی افراد و فضای فیزیکی شهر رابطه معناداری با احساس امنیت داشته‌اند (کامران و شعاع برآبادی، ۱۳۸۹).

- گانت^۱ و بنیامین^۲ (۲۰۰۸) در مقاله‌ای با عنوان "نامنی شغلی، فشار و جنسیت (نقش تعدیل‌گر ایدئولوژی جنسیتی)" به بررسی روابط پیچیده بین آن‌ها پرداخته‌اند. هدف بررسی تأثیر جنسیت بر نامنی شغلی است. از مهم‌ترین فرضیه‌های تحقیق تأثیر ایدئولوژی جنسیتی بر نامنی شغلی است. داده‌ها از نمونه ۲۰۳ نفر از کارمندان متأهل جمع‌آوری شده است. نتایج نشان داد که مردان سنتی نامنی شغلی بیشتری را نسبت به زنان سنتی تجربه می‌کنند و مردان و زنان مساوات طلب درجات مشابهی از نامنی شغلی را تجربه کرده‌اند (Gaunt.r & O.Benjamin, 2008)

1. Gaunt
2. Benjamin

- ویلز هرر و دیگران (۲۰۱۱) در تحقیقی با عنوان رابطه بین احساس ناامنی، سرمایه اجتماعی و رفاه ذهنی: شواهد تجربی از مناطق روستایی کلمبیا این موضوع را مورد بررسی قرار داده‌اند. هدف بررسی رابطه موجود بین احساس ناامنی، سرمایه اجتماعی و رفاه ذهنی است. مهم‌ترین فرضیه‌های تحقیق رابطه بهزیستی ذهنی، متغیرهای جمعیت شناختی و وقایع خشونت‌آمیز را با ناامنی ذهنی بررسی کرده‌اند. تجزیه و تحلیل نتایج نشان می‌دهد که رابطه احساس ناامنی با سطح بهزیستی ذهنی منفی است. همچنین ارتباط بین ناامنی ذهنی و وقایع خشونت‌آمیز معنی‌دار نیست. اما رابطه بین ناامنی ذهنی و متغیرهای جمعیت شناختی معنی‌دار است. (Wills-Herrer, 2011)

چارچوب نظری

در بررسی نظری موضوع پژوهش به نظرات شینر پرداخته شده است. شینر نظریه خود را نه در قالب جامعه‌شناسی، بلکه بیشتر در حوزه روان‌شناسی امنیت ارائه می‌کند. از این رو قبل از ورود به بحث، ذکر مقدمه‌ای هرچند کوتاه در مورد پیش‌فرض‌ها و برداشت وی از امنیت، لازم به نظر می‌رسد. در خصوص تعریف شینر از امنیت باید گفت که وی با تمایز قائل شدن بین دو مفهوم امنیت و ایمنی فضای مفهومی، این واژه را به مراتب تنگ‌تر از سایر اندیشمندان در نظر می‌گیرد. او ناامنی را شرایطی می‌داند که در آن یک یا چند مهاجم عمداً قصد آسیب رساندن به سوژه‌ای خاص را داشته باشند. اما ناامنی به شرایطی اطلاق می‌شود که در آن افراد از عواقب ناخواسته اعمال غیرعمدی بیم دارند. این عواقب می‌تواند ناشی از اعمال انسانی یا مخاطرات طبیعی باشد. بر طبق این تعریف شینر حوادثی مانند عملیات تروریستی یا سرقت مسلحانه را در زمره مسائل امنیتی و اتفاقاتی مانند سوانح رانندگی، سیل، زلزله و ... را در طبقه مسائل مربوط به ایمنی جای می‌دهد (Schneier, 2003: 52). اما وی به این حد قائل نشده و با تمرکز بر دو بعد امنیت: امنیت جانی و مالی و نادیده گرفتن سایر ابعاد، این محدودیت را مضاعف می‌سازد.

در کل شینر با این برداشت بسیار محدود از امنیت در تلاش است تا به چند پرسش اصلی پاسخ دهد: چگونه احساس امنیت به وجود می‌آید؟ چرا امنیت در عالم واقع متفاوت است؟ و از همه مهم‌تر اینکه پاسخ وی به سؤال دوم در بخش قبلی آمد. این تفاوت چگونه به وجود می‌آید؟ (Schneier, 2008: 1). از دیدگاه شینر، به دست آوردن هر نوع امنیتی مستلزم صرف هزینه می‌باشد. این هزینه می‌تواند هزینه مالی مثلاً خرید انواع ابزارآلات برای پیشگیری از دزدی، زمانی (مانند بازرسی تک‌تک مسافران هنگام سوارشدن به هواپیما برای جلوگیری از حملات تروریستی)، رفاهی (پوشیدن جلیقه‌های ضدگلوله برای محافظت از خود در مقابل حملات تروریستی و) ... باشد. حال سؤال این است که آیا انجام این هزینه‌ها در ازای به دست آوردن امنیت واقعاً مقرون‌به‌صرفه است؟ در پاسخ به این سؤال وی به وجه دیگری از معما و سبک سنگین کردن امنیت اشاره می‌کند و هر نوع امنیت یا ناامنی را محصول نوعی موازنه و سبک سنگین کردن می‌داند.

توازن امنیتی کاری است که ما هرروزه در زندگی روزمره با آن سروکار داریم و آن را انجام می‌دهیم. مسواک زدن دندان برای جلوگیری از پوسیدگی در مقابل زحمت مسواک زدن، قفل کردن در منزل در ازای زحمت حمل تعداد زیادی کلید، انتخاب مسیر کوتاه‌تر برای رفتن به سرکار در مقابل خطر احتمال ریزش کوه، پرداختن صورت حساب‌ها با کارت اعتباری به دلیل راحتی آن، در ازای احتمال به سرقت رفتن تمام موجودی، همگی نمونه‌هایی از این نوع توازن‌های امنیتی می‌باشند. دقیقاً با در نظر گرفتن این توازن است که شینر هنر یک کنشگر را نه تأمین امنیت مطلق یا حداکثر آن، بلکه توانایی ایجاد توازن احسن می‌داند و با اشاره به نسبت و وابسته به متن بودن آن، تصمیم‌گیری در مورد انجام این توازن درست را نیز منوط به درک درستی از موقعیت و آگاهی از سود و زیان آن می‌داند. کنشگر در صورتی که نتواند این چنین توازنی را به درستی برقرار کند، به ناچار هزینه سنگینی را خواهد پرداخت (Ibid: 2-3).

در تحلیل نهایی شینر ضمن اعلام این که تنها با انجام توازن درست است که کنشگر می‌تواند هزینه‌های خود را در هر دو بعد به حداقل برساند، خود این توازن را مستلزم تطابق احساس امنیت با امنیت واقعی می‌داند و موفق‌ترین تدابیر امنیتی را آن‌هایی می‌داند که هم احساس امنیت و هم خود امنیت را ارتقاء دهند. وی ضمن برقراری ارتباط بسیار نزدیک بین مخاطره و ناامنی، ۵ عامل را که درک نادرست (یا عدم آگاهی از آن‌ها مانع از محاسبه درست مخاطرات و در نهایت مانع تطابق احساس امنیت با امنیت واقعی می‌شود، به شرح زیر می‌داند.

۱. شدت خطر

۲. احتمال خطر

۳. مقدار هزینه‌ها (هزینه اقدامات پیشگیرانه)

۴. میزان مؤثر بودن اقدامات پیشگیرانه در کاهش خطر

۵. قیاس‌پذیری مخاطرات و هزینه‌های مختلف (Ibid: 4).

شینر اغلب عدم تطابق بین امنیت و احساس امنیت را ناشی از عوامل روان‌شناختی می‌داند اما وی به سه عامل اجتماعی نیز اشاره می‌کند که در جامعه مدرن، می‌توان آن‌ها را پیش‌زمینه عوامل روان‌شناختی در این زمینه دانست.

پیشرفت سریع تکنولوژی: وی با اشاره به تغییرات و پیشرفت‌های ناشی از مدرنیته، مدعی است در دنیای امروزین افراد نمی‌توانند به راحتی خود را با این تغییرات جدید وفق دهند. آنان به دلیل نداشتن ادراک و شناخت کافی از دنیای اطراف، جهان را مملو از عدم تعین و قطعیت می‌بینند. از این‌رو مخاطرات موجود در آن را نیز به خوبی تشخیص نمی‌دهند. "بیست نسل پیش مردم در جامعه‌ای زندگی می‌کردند که به ندرت تغییری به خود می‌دید. سیستم اقتصادی و اجتماعی که در آن متولد شده بودند، همان سیستمی بود که پدران و پدربزرگان‌شان نیز با آن زندگی خود را به سر رسانده بودند. صدایی ناآشنا یا تصویری غریب را به ندرت تجربه می‌کردند. مردان به سختی از منطقه‌ای که در آن زندگی می‌کردند، خارج می‌شدند. آنچه که تا دوران بلوغ یاد

می‌گرفتند تقریباً برای تمام زندگی‌شان کافی بود. اما امروزه تقریباً با سرعت هر چه تمام با اختراعات و ابداعات جدید روبرو هستیم. جهان به شدت در حال دگرگونی است. خانه‌ها، بانک‌ها، و حساب‌های بانکی خصوصیتی دارند که ۱۰ سال پیش نداشتند. دانش دیروزین ما دیگر برای امروز کفاف نمی‌کند (Schneider, 2003: 28).

فرضیات

میزان احساس امنیت در ابعاد آن در دو شهر یاسوج و همدان دارای تفاوت معناداری هستند.

- شدت ارتباطات احساس امنیت در ابعاد مختلف در دو شهر یاسوج و همدان با اعتماد اجتماعی در ابعاد مختلف متفاوت است.

- شدت ارتباط ابعاد احساس امنیت با هم در دو شهر یاسوج و همدان با هم متفاوت‌اند.

- تأثیر دین‌داری بر احساس امنیت در ابعاد آن در دو شهر یاسوج و همدان با هم متفاوت است.

- تأثیر دین‌داری بر اعتماد در ابعاد مختلف آن در دو شهر یاسوج و همدان متفاوت است.

روش‌شناسی

در تحقیق حاضر روش از نوع پیمایشی انتخاب شده است. این روش دارای ویژگی‌هایی است که همگی آن‌ها در رابطه با روش این پژوهش کاربرد دارد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بوده است. البته برای غنای بهتر پرسشنامه از گویه‌های مطالعات دیگر نیز بهره گرفته شده است (رشیدی، ۱۳۸۶؛ باباخانی، ۱۳۸۸؛ شوسلر، ۱۳۸۲؛ افشانی و دیگران، ۱۳۸۸؛ حیدری، ۱۳۸۸؛ ریاحی و جعفری، ۱۳۸۷).

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

در تحقیق حاضر جامعه آماری شهروندان ۱۸ سال به بالای شهرهای یاسوج و همدان هستند، که طبق سرشماری سال ۱۳۸۵ به ترتیب به‌طور تقریبی ۶۲۸۲۹ و ۸۱۷۰۰ نفر می‌باشند. برای نمونه‌گیری از جامعه مورد مطالعه ابتدا با مراجعه به سازمان شهرداری در یاسوج و سازمان اطلاعات و آمار سازمان شهرداری در همدان طرح محله بندی شهری هر دو شهر به دست آمد. روش نمونه‌گیری در این تحقیق خوشه‌ای چندمرحله‌ای بوده است. در پیمایش حاضر، به روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای در وهله اول بر اساس محلات شهر چند محله به‌طور تصادفی انتخاب و سپس هر محله به بلوک‌ها و کوچه‌ها تقسیم و در کوچه‌ها خانه‌هایی به‌طور تصادفی برگزیده شدند و پرسشنامه‌ها تکمیل شدند. برای برآورد حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت احتمال فاصله اطمینان ۵ درصد و فرض توزیع صفت احساس امنیت به شکل برابر در جامعه ۰/۵ به ۰/۵ حجم نمونه ۳۸۰ نفر در یاسوج و ۳۷۰ نفر در شهر همدان مشخص گردید.

تعاریف متغیرها

احساس امنیت جانی: یعنی ایمنی افراد از هر نوع تعرض، تجاوز، ارباب و تهدید نسبت به جان، مال، ناموس، آزادی، شرف، حیثیت، شغل و مسکن و به‌طور کلی تمام حقوق قانونی و مشروع آنان.

احساس امنیت سیاسی: یعنی امکان اظهار نظر افراد پیرامون چگونگی اداره امور جامعه و شرکت در این‌گونه امور بدون احساس بیم هراس خطر و تهدید. آن قسم از احساس امنیت است که افراد در برخورد با نهادها و نیروهای سیاسی بدان دست می‌یابند.

احساس امنیت اقتصادی-شغلی: یعنی ایجاد آن‌چنان نظامی در اجزاء و بخش‌های اقتصادی جامعه که افراد را از احساس خطر نسبت به کمبود و فقدان لوازم و امکانات اساسی موردنیاز فرد مصون دارد. آن قسم از احساس امنیت است که افراد در مورد وضعیت کلی اقتصادی جامعه از قبیل گرانی، امنیت سرمایه‌گذاری، دزدی، درآمد، شغل و ... بدان دست می‌یابند و احساس امنیت شغلی یعنی ایجاد آرامش و آسایش برای انسان از طریق تأمین شغل در برابر تلاش عادلانه او. در ادامه گویه‌های طراحی شده برای هر یک از ابعاد احساس امنیت اجتماعی آورده می‌شود:

اعتماد بین شخصی: که نشان‌دهنده میزان اعتماد به افراد فامیل، دوست، همسایه و نظایر آن است.

اعتماد تعمیم‌یافته: داشتن حسن ظن نسبت به افراد جامعه (غریبه‌ها) جدای از تعلق آن‌ها به گروه‌های سنی، جنسی، قومی و قبیله‌ای می‌باشد. در قالب یک سؤال کلی از پاسخگو پرسیده شد شما هرکدام از افراد یا گروه‌های زیر را چقدر قابل اعتماد می‌دانید؟

اعتماد نهادی: نشان‌دهنده میزان اعتماد به نهادها و مسئولان اداره کشور است. ابعاد به‌کاررفته فوق از طریق طراحی گویه‌هایی که در جدول ذیل آورده می‌شود، از طریق طیف لیکرت، در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای اندازه‌گیری می‌شود.

بُعد اعتقادی و باورهای دینی که عبارت است از باورهایی که انتظار می‌رود پیروان دین مورد نظر به آن‌ها اعتقاد داشته باشند. در واقع باورهای دینی^۱ عبارت‌اند از: نوعی ادراک فردی برخاسته از معرفت دینی که به فرد بینش خاصی نسبت به حقایق اصول دینی می‌دهد. اعمال دینی^۲ که خود به دو دسته^۳ مناسک، پرستش و دعا^۴ تقسیم می‌شود.

-
1. Believers
 2. Practice
 3. Rituals
 4. Devotion

بُعد پیامدی^۱ یا آثار دینی که ناظر به اثرات باورها، اعمال، تجارب و دانش دینی بر زندگی روزمره است، به عبارت دیگر تأثیر و انعکاس دین در رفتارهای روزمره زندگی است.

روایی و اعتبار پرسشنامه

برای بررسی روایی پرسشنامه از ضریب روایی آلفای کرونباخ و برای بررسی اعتبار سازه‌ای از تحلیل عاملی استفاده شده است.

جدول ۲- ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای مورد بررسی

متغیرها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفا
احساس امنیت سیاسی	۵	
احساس امنیت اقتصادی	۵	
احساس امنیت در شهر	۵	
احساس امنیت جانی در شهر	۵	
اعتماد به عموم مردم	۵	
اعتماد نهادی	۵	
اعتماد به دوستان	۵	
اعتماد به مراجع رسمی	۵	
اعتماد به مراجع غیررسمی	۵	
دین‌داری اعتقادی	۵	
دین‌داری عملی	۵	

یافته‌های تحقیق

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در بین متغیرها احساس امنیت سیاسی، امنیت در شهر، امنیت جانی در شهر و اعتقاد به مراجع غیررسمی توانسته‌اند رابطه معناداری را نشان دهند. جدول شماره ۳ نیز نشان می‌دهد که میانگین احساس امنیت سیاسی در شهر یاسوج ۶۲/۱۶ و در شهر همدان ۷۱/۱۷ به دست آمده است که نشان می‌دهد احساس امنیت سیاسی در شهر همدان بیش از شهر یاسوج است. همچنین احساس امنیت در شهر، در شهر یاسوج ۴۸/۱۴ و در شهر همدان ۴۹/۱۵ است و بیانگر رابطه معنادار بین دو متغیر احساس امنیت در شهر و شهر است. امنیت جانی در شهر در شهر یاسوج ۸۸/۴ و در شهر همدان ۴۵/۵ است و همچنین رابطه معناداری را در شهر همدان نشان می‌دهد. اعتماد به مراجع غیررسمی در شهر یاسوج ۹۹/۱۲ بیش از شهر همدان ۴۷/۱۲ است. به این ترتیب فرضیه اول مبنی بر تفاوت معنی‌دار میزان احساس امنیت در دو شهر قابل تأیید و پذیرش است.

آزمون فرضیات

- ارتباط دین‌داری عملی با احساس امنیت سیاسی

جدول ۳- تفاوت احساس امنیت در شهر به تفکیک دو شهر

آماره‌ها			شهر
R^2 تعدیل شده	R^2	R	
			یاسوج
			همدان

مد ل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		سطح معناداری
	همدان	ياسوج	همدان	ياسوج	
	B	B	Beta	Beta	
ثا بت					
دي ندا ري عم لي					

ارتباط دین‌داری عملی و امنیت سیاسی در هر دو شهر همدان و یاسوج معنادار است. یعنی افرادی که دین‌دارترند احساس امنیت سیاسی بیشتری را تجربه می‌کنند.

• ارتباط دین‌داری عملی با احساس امنیت در شهر

جدول ۴- تفاوت احساس امنیت در شهر به تفکیک دو شهر

شهر	آماره‌ها		
	R^2	R^2	R
ياسوج			
همدان			

مد ل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		سطح معناداری
	همدان	ياسوج	همدان	ياسوج	
	B	B	Beta	Beta	

ثابت								
دین‌داری عملی								

دین‌داری عملی و امنیت اقتصادی نیز در هر دو شهر همدان و یاسوج ارتباط معنادار دارد. یعنی افرادی که دین‌دارترند احساس امنیت اقتصادی بیشتری دارند.

• ارتباط دین‌داری عملی با اعتماد به مراجع رسمی

جدول ۶- ارتباط دین‌داری عملی با اعتماد به مراجع رسمی به تفکیک دو شهر

مدل	R مقدار	R ²	R ² تعدیل شده
۱			

ضرایب				
مدل	ضرایب استاندارد نشده	ضرایب استاندارد شده	آماره t	سطح معناداری
	B	Beta		
ثابت				
دین‌داری عملی				

📄	📄	📄	📄	📄	📄
---	---	---	---	---	---

دین‌داری عملی و اعتماد به مراجع رسمی نیز در هر دو شهر همدان و یاسوج ارتباط معنادار خوبی برقرار کرده است. یعنی افرادی که دین‌دارترند اعتمادشان به مراجع رسمی نیز بیشتر است.

- ارتباط دین‌داری عملی با اعتماد به مراجع غیررسمی معنادار نیست.
- ارتباط دین‌داری عملی و اعتماد تعمیم‌یافته

جدول ۷- ارتباط دین‌داری عملی با اعتماد تعمیم‌یافته به تفکیک دو شهر

مدل	R مقدار	R ²	R ² تعدیل‌شده
۱	۰۹۲.	۰۰۸.	۰۰۷.

ضرایب				
مدل	ضرایب استاندارد نشده	ضرایب استاندارد شده	آماره t	سطح معناداری
	B	Beta		
ثابت دین‌داری عملی	۷,۶۰۶		۲۲,۳۱۳	۰۰۰.
	۰۶۹.	۰۹۲.	۲,۰۲۳	۰۱۲.

دین‌داری عملی و اعتماد تعمیم‌یافته نیز در هر دو شهر همدان و یاسوج ارتباط معنادار بسیار ضعیفی برقرار کرده است. یعنی افرادی که دین‌دارترند اعتمادشان به عموم مردم نیز بیشتر است.

- ارتباط دین‌داری عملی و دوستان معنادار نیست.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داده است که احساس امنیت اجتماعی در شهر همدان بیش از شهر یاسوج است. با توجه به شاخص‌های آماری موجود در جدول شاخص‌ها، برخی از این تفاوت‌ها قابل تبیین هستند. از طرفی تفاوت اندک در دو شهر را می‌توان ناشی از

خطای پرسشگران و عوامل دیگر نیز دانست. اعتماد اجتماعی و دین‌داری به‌عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شدند.

شاخص‌ها نشان داده‌اند که رتبه سرمایه اجتماعی در شهر یاسوج رتبه چشمگیری است و در بین استان‌ها رتبه ۵ را به خود اختصاص داده است. از آنجاکه اعتماد اجتماعی یکی از مؤلفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی است ساختار ایلی و عشیره‌ای شهر یاسوج این مسئله را به‌خوبی تبیین می‌کند و تقریباً بیشتر ابعاد اعتماد در شهر یاسوج، معناداری بیشتری را با ابعاد احساس امنیت نشان می‌دهند. اما نکته قابل‌توجه این است که بُعد اعتماد به مراجع غیررسمی هم در شهر یاسوج معنادارتر است و هم این که با تمام ابعاد احساس امنیت رابطه معنی‌داری را برقرار کرده است که با توجه به دلایل ذکر شده به‌خوبی قابل تبیین است و بیانگر تمایل شهروندان به شیوه‌های غیررسمی و مناسباتی برای حل و فصل مسائل است. پس می‌توان گفت در بین متغیرهای مستقل تحقیق در یاسوج، دین‌داری و به‌خصوص اعتماد به مراجع غیررسمی احساس امنیت اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده‌اند، این یافته در تحقیقات دیگری (کامران و شعاع برآبادی ۱۳۸۹، باباخانی ۱۳۸۸، ربانی و قاسمی ۱۳۸۶ و گروسی ۱۳۸۶) نیز حاصل شده بود. طبق یافته‌های تحقیق در شهر همدان احساس امنیت در شهر و احساس امنیت سیاسی بیشتری وجود دارد، البته احساس امنیت سیاسی می‌تواند بیانگر محافظه‌گری شهروندان همدانی یا ناتوانی پرسشگر در جلب اعتماد شهروندان باشد. اعتماد تعمیم‌یافته توانسته است ارتباط معنی‌دار خوبی با ابعاد احساس امنیت اجتماعی برقرار کند.

ساختار اجتماعی یاسوج اگرچه تحت تأثیر عوامل کلانی است که در سطح توسعه اجتماعی-سیاسی و اقتصادی-صنعتی آن تأثیر دارد اما به دلیل قدمت شهرنشینی کمی که دارد هنوز با نزاع‌های دسته‌جمعی، وجود اسلحه، داشتن روحیه تهاجمی و پایین بودن آستانه تحمل اکثر مردم، قانون‌گریزی و پایبندی به رسوم غلط قومی و قبیله‌ای و امتداد و رسوب آن در نسل‌های جوان (مجتبایی، ۱۳۸۸: ۱۶۴) روبه‌روست.

به عبارت دیگر در بُعد سخت‌افزاری و عینی، شهر نوپای یاسوج متحول شده است، اما همچنان از بُعد فرهنگی، ذهنی و نرم‌افزاری یک جامعه سنتی است و بافتی ایلی و عشیره‌ای دارد و هنوز وساطت و قوم‌گرایی در این شهر تعیین‌کننده‌تر است. این ساختار نسبت به ساختار اجتماعی شهر همدان دین‌دارتر است و به ماوراءالطبیعه و عوامل روحانی دل‌بستگی دارد. در این ساختار، دین‌داری هنوز تعیین‌کننده برخی از ابعاد احساس امنیت نظیر احساس امنیت اقتصادی و سیاسی است. از طرفی رتبه توسعه اقتصادی-اجتماعی آن نسبت به شهر همدان پایین‌تر است و اقتصاد مبتنی بر دامداری دارد و در عرصه‌های صنعتی سرمایه‌گذاری صورت نگرفته است و سرمایه‌های اقتصادی در دست شهروندان در این شهر در گردش است و احساس امنیت اقتصادی به مراتب بیشتر است. اعتماد اجتماعی موجود که ناشی از سرمایه اجتماعی است نیز احساس امنیت در این شهر را تبیین می‌کند. از طرفی نتایج تحقیق نشان داده است که گاه شاخص‌های امنیت در جامعه در سطح مطلوبی است، اما با وجود این شاخص‌ها، احساس امنیت در سطح پایینی است و می‌توان گفت که برخی از ناامنی‌های دوران گذار از تحول اجتماعی-فرهنگی هنوز در شهر یاسوج دیده می‌شود و حضور شاخص‌های سخت‌افزاری امنیت نتوانسته است از این احساس ناامنی بکاهد.

شهر همدان به دلیل قدمت شهرنشینی و گذر از مراحل نخستین شهرنشینی و پشت سر گذاشتن مناسبات طایفه‌ای و برخی دلایل دیگر تمایل به اعتماد تعمیم‌یافته به جای اعتماد به مراجع غیررسمی دارد. البته اعتماد تعمیم‌یافته نیز وجهی دیگر از مفهوم سرمایه اجتماعی است و باعث امیدواری شهروندان به حاکمیت ضوابط به جای روابط است و در مجموع عوامل مذکور و برخی عوامل دیگر نظیر خطای پرسشگران و بافت فرهنگی و اجتماعی متفاوت دو شهر، تفاوت هرچند اندکی را در شاخص‌های امنیت اجتماعی این دو شهر ایجاد کرده است.

در تحقیق حیدری و دیگران (۱۳۹۰) با عنوان جامعه مخاطره‌ای و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی جوانان ۱۵-۲۹ ساله ساکن شهرهای شیراز و یاسوج)، محققان

به این نتیجه رسیده‌اند که پاسخگویان شهر یاسوج، اعتماد و احساس امنیت اجتماعی بیشتری (در همه ابعاد هر دو متغیر) نسبت به ساکنان شهر شیراز داشتند. نتایج این تحقیق نشان‌دهنده نتیجه‌ای عکس با تحقیق حاضر است. اما گزارش‌های منتشر نشده نیروی انتظامی در سال‌های ۸۵ و ۸۷ نیز نتایج این تحقیق را تأیید کرده و بیانگر احساس امنیت اجتماعی بیشتر در شهر همدان است.

نامی‌های اجتماعی از مصادیق بارز زندگی مدرن به شمار می‌آید. امروزه با وجود رفاه نسبی بیشتر در شهرها، مسئله امنیت این نوع زندگی را به چالش کشیده است. از طرفی در زندگی مدرن افراد به عرصه اجتماعی برای تحصیل و اشتغال و مشارکت تشویق شده‌اند و از طرفی فضای امن شغلی و اجتماعی در جامعه وجود ندارد. رقابت و هم‌نمایی با سبک زندگی شهری نیز خود دلیلی بر ناامنی‌های اقتصادی در شهرهاست. از طرفی مشکلات ناشی از تورم و ناامنی اقتصادی، عدم امنیت شغلی و کمبود فرصت‌های اشتغال فضای شهر را هر چه بیشتر ناامن‌تر کرده است.

پیشنهادها

۱. همان‌گونه که در رابطه احساس امنیت و امنیت واقعی گفته شد، این دو بُعد امنیت چندان با یکدیگر همساز نیستند. البته مطابق تعریف ارائه‌شده در این تحقیق احساس ناامنی به مراتب بیشتر از ناامنی واقعی است بنابراین علاقه‌مندان به تحقیق در این حوزه می‌توانند به دنبال علل این امر باشند.
۲. در تحقیق حاضر امنیت صرفاً در ابعادی خاص مورد بررسی قرار گرفت، پس محققان آتی می‌توانند با بررسی عوامل تأثیرگذار در ابعاد دیگر، بر غنای دانش امنیتی موجود بیفزایند.

۳. محققان می‌توانند با بررسی مکانیسم‌های تأثیرگذاری متغیرهای مختلف، به صورت عمیق‌تر به بررسی روابط این متغیرها با احساس امنیت بپردازند.
۴. با توجه به این‌که امروزه بخش مهمی از مسئولیت تولید، حفظ و افزایش احساس امنیت اجتماعی مستقیماً متوجه دولت (مجموعه قوای سه‌گانه) است، پیشنهاد می‌شود این موضوع به صورت مستقل مورد مطالعه قرار گیرد.
۵. شایسته است اهمیت مطالعه در زمینه نقش وسایل ارتباط جمعی به ویژه رسانه‌های اثرگذار (مطبوعات و صداوسیما) در تولید یا کاهش احساس امنیت اجتماعی، از سوی پژوهشگران مورد توجه قرار گیرد.
۶. با توجه به تنوع قومیت‌ها در ایران، مطالعه نقش آنان در تولید یا کاهش احساس امنیت اجتماعی به عنوان یک موضوع مستقل پیشنهاد می‌گردد.
۷. لازم است که مطالعات تطبیقی دیگری درباره سایر شهرها و استان‌های کشور صورت گیرد.

منابع

- آقایی، زهرا. (۱۳۸۶)، بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی؛ مطالعه موردی شهر اصفهان، *رساله کارشناسی ارشد*.
- افشانی، سید علیرضا؛ عباس عسکری ندوشن؛ سمیه فاضل نجف‌آبادی؛ محمد حیدری. (۱۳۸۸)، اعتماد اجتماعی در شهر یزد: تحلیلی از سطوح و عوامل. *مجله علمی- پژوهشی جامعه‌شناسی کاربردی*، سال بیستم، شماره پیاپی. (۳۶)، شماره چهارم.
- امینی، نجات؛ حسین یداللهی؛ صدیقه اینانلو. (۱۳۸۵)، رتبه‌بندی سلامت استان‌های کشور، *فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال پنجم، شماره ۲۰.
- باباخانی، فرهاد. (۱۳۸۸)، بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در سطوح خرد و کلان، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه شهید بهشتی.
- پور بافرانی، فاطمه. (۱۳۸۷)، خانواده و امنیت اجتماعی، *مجموعه مقالات برگزیده همایش امنیت اجتماعی با رویکرد پیشگیری اجتماعی*، قم: انتشارات آیین احمد.
- پیمان، حبیب اله. (۱۳۸۴)، *ایران: ناامنی و بی‌ثباتی پایدار*، تهران: انتشارات قلم، چاپ اول.
- حسینی، یعقوب؛ آتوسا اسکندری. (۱۳۷۹)، رتبه‌بندی استان‌های کشور از حیث برخورداری از شاخصه‌ای اقتصادی- اجتماعی، *مجله برنامه‌بودجه*، شماره ۴۹ و ۵۰.
- حیدری، محمد. (۱۳۸۸)، بررسی توزیع نگرش‌های سیاسی نوگرا و سنت‌گرا در شهر یزد، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*.
- دلاور، علی؛ علی محمد احمدوند؛ علی محمد رضایی. (۱۳۸۷)، ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس احساس امنیت تهران، *دوماهنامه علمی- پژوهشی دانشور رفتار*، سال پانزدهم، شماره ۲۸.
- رجیبی پور، محمود. (۱۳۸۲)، درآمدی بر احساس امنیت در بستر امنیت عینی، *فصلنامه دانش انتظامی*، شماره ۱۷.
- رشیدی، جمال. (۱۳۸۶)، بررسی رابطه بین سبک زندگی و احساس امنیت زنان، *رساله کارشناسی ارشد*.
- ساروخانی، باقر؛ منیژه نویدنیا. (۱۳۸۵)، امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران، *فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال ششم، شماره ۲۲.
- رضاقلی، علی. (۱۳۷۷)، *جامعه‌شناسی نخبه‌کشی*، تهران: نشر نی.
- سریع‌القلم، محمود. (۱۳۷۷)، مبانی عشیره‌ای فرهنگ سیاسی ایران، *اطلاعات سیاسی- اقتصادی*، شماره ۱۳۶-۱۳۵.

بررسی تطبیقی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت ... ۶۱

- شوسلر. (۱۳۸۲)، *مقیاس های نگرش اجتماعی*، ترجمه: هوشنگ نایبی، ناشر: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- عبدالهی، محمد؛ میرطاهر موسوی. (۱۳۸۶)، سرمایه اجتماعی در ایران؛ وضعیت موجود، دورنمای آینده و امکان شناسی گذار، *فصلنامه عامی-پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال ششم، شماره ۲۵.
- کامران، حسن؛ علی شعاع برآبادی. (۱۳۸۹)، بررسی امنیت شهری در شهرهای مرزی مطالعه موردی؛ شهر تایباد، *جغرافیا*، سال هشتم، شماره ۲۵.
- گروسی، سعیده؛ جلال میرزایی؛ احسان شاهرخی. (۱۳۸۶)، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت. (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)، *دانش انتظامی*، سال نهم، شماره دوم.
- فطرس، محمدحسن؛ محمود بهشتی فر. (۱۳۸۵)، تعیین توسعه یافتگی استان های کشور و نابرابری بین آنها طی سال های ۱۳۷۳ و ۱۳۸۳، *نامه اقتصادی*، جلد ۲، شماره دوم.
- منصور نژاد، محمد. (۱۳۸۳)، بررسی تأثیر فساد اداری بر امنیت اجتماعی، *توسعه مدیریت*، شماره ۶۴.
- نبوی، سیدعبدالحسین؛ علی حسین زاده؛ سیده هاجر حسینی. (۱۳۸۸)، بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی-اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی، *فصلنامه دانش انتظامی*، سال دهم، شماره دوم.
- Grabosky, PN. (1995). 'Fear of crime and fear reduction strategies', *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice Series*, no.44,
- Gaunt.r& O.Benjamin. (2007). 'Job Insecurity, Stress and Gender'. *Community, Work and Family*, Vol. 10, No. 3, pp. 341_355.
- Schneier, Bruce. (2003). *Beyond fear: Thinking sensibly about security in an uncertain world*, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data: USA.
- Schneier, Bruce. (2008). 'The Psychology of Security'.
<http://www.schneier.com/essay-155.html>.
- Wills-Herrera, Eduardo. (2011). Luz E. Orozco, Clemente Forero-Pineda, Oscar Pardo, Venetta Andonova.?" The relationship between perceptions of insecurity, social capital and subjective well-being: Empirical evidences from areas of rural conflict in Colombia Original Research Article. *The Journal of Socio-Economics*, Vol 40, No. 1, pp. 88-96.